

УДК 349.22

 DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1204305>

Є.Ю. ПОДОРОЖНІЙ,

професор кафедри трудового та господарського права
Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
м. Харків, Україна;

 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1677-1937>

ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ВЛАСТИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ

E.YU. PODOROZHNYI,

Professor, Chair of Labor and Economic Law,
Kharkiv National University of Internal Affairs,
Doctor of Law, Senior Research assistant, Kharkiv, Ukraine;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1677-1937>

CONCEPT AND MAIN FEATURES OF LEGAL LIABILITY IN LABOR LAW

Сучасний період розвитку українського суспільства та держави характеризується наявністю цілої низки гострих проблем, потребуючих конструктивного вирішення. Поряд із іншими, серйозним є питання невідповідності значної частини діючої національної нормативно-правової бази у царині праці реаліям суспільного життя. Це стосується трудових і пов'язаних із ними відносин, об'єктивний стан яких в Україні вже давно вимагає суттєвого оновлення законодавства про працю, яке, попри численні, внесені до нього зміни і доповнення, є застарілим і не забезпечує належного рівня якості й ефективності їх впорядкування. У свою чергу, грамотно організований процес вдосконалення законодавства, має спиратися на глибоке та змістовне теоретико-правове обґрунтування даної проблеми. Одним із основних питань, якому слід приділити увагу, є юридична відповідальність, що виступає дуже важливою гарантією підтримки режиму законності у соціально-трудої сфері.

Особлива роль відповідальності у справі охорони та захисту трудових і тісно пов'язаних із ними прав обумовлює значний інтерес до неї як до предмету наукових пошуків – у своїх працях її проблематику аналізували: В.С. Венедіктов, В.В. Копейчиков, С.Е. Демський, В.Г. Короткін, Л.П. Грузінова, В.С. Ковальський, А.М. Колодій, Н.Б. Болотіна, Ю.П. Дмитренко та багато інших. Втім, підходи більшості дослідників до вивчення проблем трудо-правової відповідальності, як правило, зводяться до аналізу її окремих видів.

У зв'язку з цим метою даної статті є: розглянути поняття та визначити основні властивості юридичної відповідальності у трудовому праві.

Більшість наукових точок зору щодо розуміння відповідальності, як суто юридичного поняття, можна розділити на дві загальні групи:

1) відповідальність є проявом (інструментом) державного примусу, засобом покарання правопорушників. М.С. Малєїн наголошував, що покарання – це і є юридична відповідальність. Сутність відповідальності, її невід'ємна ознака полягає в покаранні правопорушника [1, с.19, 30];

2) відповідальність являє собою обов'язок, який відображає необхідність особи, що вчинила протиправні дії, зазнати для себе певні несприятливі (негативні) наслідки у вигляді тих чи інших позбавлень. Даний обов'язок покладається на правопорушника як додатковий і не залежить від його волі. При цьому слід зазначити, що виконання цього обов'язку правопорушником, знову ж таки забезпечується силою державного примусу.

Слід відмітити, що подібну точку зору свого часу, висловлював І.Г. Брага, який вважав, що всі підходи до розуміння юридичної відповідальності можна умовно розділити на такі групи, а саме:

- відповідальність – це санкції, а точніше їх застосування державою до правопорушників;
- обов'язок перетерпіти несприятливі наслідки, як правовідношення.

Однак, хоча позиція, згідно з якою юридична відповідальність має негативний характер,

підтримується більшістю правників, втім вона не єдина – ряд правників розглядає відповідальність у позитивному контексті (В.Г. Смірнов, Б.Т. Базилєва, В.В. Клочков, В.Л. Федоренко, І.Н. Сенякін та ін.).

Останнім часом все частіше лунають думки про те, що необхідно відходити від розуміння юридичної відповідальності як уособлення примусу та покарання. Зокрема О. Іваненко з цього приводу наголошує, що на шляху побудови цивілізованого громадянського суспільства і правової держави виховання за допомогою погроз, залякування – недовірливий засіб впливу на людей [2, с.60]. У зв'язку із цим значної популярності почали набувати бачення сутності та призначення юридичної відповідальності засновані на її позитивному (проспективному) розумінні. Сутність цього підходу полягає у тому, що сутнісним змістом відповідальності є неухильне і своєчасне дотримання суб'єктами правовідносин позитивно унормованого обов'язку (обов'язків) для здійснення позитивних, корисних для суспільства та держави функцій [3, с.94]. Б.Т. Базилєв з цього приводу писав, що за своїм змістом позитивна юридична відповідальність є такий зв'язок, в рамках якої держава, діючи від імені суспільства, формулює абстрактний обов'язок всіх суб'єктів виконувати конкретні юридичні обов'язки, а саме виступає суб'єктом, що має право вимагати виконання цього обов'язку. Під конкретні обов'язки суб'єктів як би закладено досить широка за обсягом вимога виконання певних правових обов'язків і дотримання заборон [4, с.26].

У свою чергу, другий, негативний (ретроспективний) підхід до розуміння юридичної відповідальності є традиційним і ґрунтується на причинно-наслідкових (детермінаційних) юридичних зв'язках між деліктом та наступною негативною реакцією на нього суспільства та держави із застосуванням до суб'єкта цього делікту відповідних санкцій [5, с.94]. Прихильники даного підходу наголошують, що юридична відповідальність є дуже чіткою та цілком конкретною у своїх формах, підставах і межах дії [6, с.91]. У той час як у теорії перспективної (позитивної) відповідальності остання має досить розпливчастий і невизначений вигляд. Практично неможливо одержати відповідь на питання, з якого моменту і за наявності яких передумов настає відповідальність, як довго вона існує і коли припиняється, а саме головне – які підстави перспективної відповідальності? [7, с.9]. І.С. Самощенко і М.Х. Фарукшин, критикуючи позитивну концепцію відповідальності, наголошували, що юридична відповідаль-

ність, з тих пір як вона виникла, завжди була відповідальністю за минуле, за вчинене протиправне діяння. Дослідники підкреслюють, що ні наукові міркування, ні тим більше інтереси практики не дають підстави для перегляду погляду на юридичну відповідальність як наслідок правопорушення [8, с.338]. Категорично з цього приводу висловлюється й російський дослідник П.С. Бутов, який акцентує увагу на тому, що в якості юридичної відповідальності необхідно розглядати саме ретроспективну відповідальність, а позитивна відповідальність виступає в якості структурного елементу такої категорії, як соціальна відповідальність [9, с.25].

Обидва підходи, на нашу думку, є крайностями, тому більш доречним буде погодитися із тими дослідниками, які наголошують на тому, що юридична відповідальність включає як позитивний, так і негативний аспекти. Так, зокрема, В.М. Кудрявцев зазначає, що позитивна і негативна відповідальність є сторонами єдиного механізму правового регулювання, спрямованого на правомірну чи протиправну поведінку [10, с.232]. На необхідності врахування, як негативного, так і позитивного аспектів відповідальності зауважував і В.С. Венедіктов. Науковець відмічає, що дуже часто юридична відповідальність виступає як різновид ретроспективної соціальної відповідальності перед суспільством в особі держави і передбачає, звичайно, щоб була свобода вибору у того, хто до неї залучається. У цьому сенсі юридична відповідальність за своїм соціальним змістом і метою є гарантом використання свободи дій і вибору в припустимих, з точки зору закону, межах. За вибір такого варіанту поведінки, що закріплюється законом, людина і відповідає [11, с.26–27]. Далі правник зазначає, що будучи специфічно правовою відповідальністю, ретроспективна відповідальність є також гарантом дотримання об'єктивного права, виконання юридичних обов'язків, використання без перешкод суб'єктивних прав. Однак, використання суб'єктивних прав і виконання юридичних обов'язків передбачає активні позитивні вчинки, які також є правовими. Це свого роду наслідок дотримання правових приписів, діяння відповідні їх вимогам. Тому визнання в соціальній відповідальності позитивного і негативного аспектів в силу законів логіки змушує поширити цей поділ і на юридичну відповідальність [11, с.26–27]. М.С. Строгович, відстоюючи позицію двоаспектного характеру юридичної відповідальності, зазначав, що в галузі державного, трудового, сімейного та інших галузей

права юридична відповідальність виступає на-самперед і головним чином в її загальному позитивному значенні – як відповідальне ставлення особи до своїх обов'язків, покладених на неї законом, правильне, добросовісне, успішне, ефективне їх виконання, дієвий державний і громадський контроль над таким виконанням обов'язків [12, с.76].

Зрозуміло, що такий стан справ у сфері загальноправового розуміння сутності юридичної відповідальності, не міг не відобразитися на галузевих підходах до визначення її поняття. В тому числі це стосується й трудової галузі права, де також висловлюються різні точки зору на сутнісний зміст відповідальності. Так, Л.О. Сирватська характеризує відповідальність як обов'язок правопорушника відповідати за вчинене правопорушення та зазнавати дію відповідних санкцій [13, с.12]. З точки зору О.А. Абрамової юридичну відповідальність слід розглядати в двох аспектах: як правове встановлення і наслідки порушення або недотримання норм права. У юридичній відповідальності як правовому встановленню міститься реакція держави на конкретні види правопорушень, евентуальна можливість застосування до правопорушника певних заходів впливу, заздалегідь передбачених у санкціях правових норм, необхідність для винного зазнати несприятливі наслідки, виражені або у вигляді морального засудження, або обмежень особистого чи майнового порядку. Юридична ж відповідальність, як наслідок порушення або недотримання правової норми, полягає в реальному застосуванні санкції правової норми до правопорушника у зв'язку з правопорушенням і її реалізацією [14, с.131–132].

Необхідність об'єднувати у понятті трудової відповідальності у своїх дослідженнях обґрунтовував В.С. Венедіктов. Зокрема науковець писав, що виникнення трудових правовідносин породжує собою відповідальне становище суб'єктів даного правовідношення. Відповідальний стан суб'єктів трудових правовідносин залежить від того, наскільки правильно вони сприйняли і усвідомили необхідність належного та якісного виконання своїх трудових обов'язків, закріплених правовими нормами [11, с.73]. Автор підкреслює, що як абстрактна категорія відповідальності існує в диспозиціях і санкціях правових норм, а як юридична виникає тоді, коли суб'єкт трудового права приступив до реалізації своїх прав і обов'язків [11, с.73]. В.С. Венедіктов цілком справедливо зауважує на тому, що трудова юридична відповідальність – теж обов'яз-

зок, але він завжди супроводжує інший обов'язок, що впливає зі змісту правових норм, тобто вона носить додатковий характер і немислима без основного обов'язку суб'єкта в тому чи іншому правовідношенні, регульованому нормами трудового права. Зовнішній прояв трудова юридична відповідальність знаходить в діяннях (діях або бездіяльності) суб'єкта трудового права, що характеризують правовий стан його поведінки. Якщо діяння позитивні, з точки зору норм трудового права, отже, правовий стан поведінки – правомірний, то це позитивний аспект трудової юридичної відповідальності. Якщо ж діяння суперечать приписам правових норм, отже, правовий стан поведінки – протиправний, то це негативний (ретроспективний) аспект трудової юридичної відповідальності [11, с.73]. Спираючись на вищенаведену позицію В.С. Венедіктова робить висновок про те, що трудову юридичну відповідальність необхідно визначити як особливе правове становище суб'єктів трудового права, що впливає з нормативних приписів, спрямоване на забезпечення реалізації суб'єктивних прав і обов'язків у трудових і тісно з ними пов'язаних правовідносинах. Особливе правове становище суб'єктів трудового права характеризується не тільки правомірною або протиправною поведінкою, а й обов'язком дати звіт за свої дії або бездіяльність щодо забезпечення виконання юридичних обов'язків у трудових правовідносинах [11, с.74].

З викладеного видно, що більшість дослідників-трудоваків розглядають відповідальність з позиції її негативного (ретроспективного) аспекту. При цьому значна частина із них зовсім не заперечує наявності позитивної властивості відповідальності, однак, як правило, відносять її не до юридичної, а морально-етичної сторони соціальної поведінки.

Ми обстоюємо позицію, що в сучасних умовах демократизації та гуманізації суспільства, зосередження уваги на позитивному аспекті відповідальності є цілком зрозумілим та доречним, однак розглядати його як ключовий, визначальний елемент сутності інституту юридичної відповідальності, в тому числі у галузі трудового права, не слід. Адже, по-перше, позитивний підхід до відповідальності не дозволяє сформулювати чіткого уявлення про її обсяг, підстави, наслідки, часові межі; по-друге, юридична відповідальність у її традиційному розумінні має яскраво виражений правоохоронний характер, у той час як у проспективному контексті вона зливається з іншими регулятивними нормами та інститутами

права. З цього приводу слушною видається точка зору про те, що розгляд «позитивної» відповідальності як правової відповідальності означає фактичну ліквідацію відповідальності як правового інституту, адже за таких умов будь-який вид діяльності, що регулюється правом, можна було б вважати такою відповідальністю [15, с.115].

Крім того, слід зауважити, що позитивне розуміння відповідальності передбачає в якості обов'язкової ознаки глибоке усвідомлення особою необхідності вести себе у відповідності до соціальних норм, зокрема норм права, однак досягнути цього не завжди можливо, в силу специфіки правової культури та правосвідомості різних осіб, а також з інших причин. Разом із тим практика свідчить, що у ряді випадків особи діють у відповідності до норм законодавства з інших причин, аніж особисте глибоке переконання у необхідності та корисності слідувати їм приписам, наприклад, з остраху бути покараним, внаслідок конформістської поведінки тощо. Для ретроспективної відповідальності причини правомірної поведінки особи є не настільки важливими – будь-яка правомірна поведінка, незалежно від її суб'єктивних мотивів, є прийнятною, натомість у контексті негативної відповідальності більше уваги приділяється причинам та наслідкам протиправних дій.

Отже, враховуючи усе вище викладене з приводу соціально-правової природи відповідальності можемо зробити висновок про те, що у контексті трудового права головним є саме ретроспективний (негативний) аспект юридичної відповідальності, а отже її основне призначення полягає у покладанні на особу, яка вчинила порушення норм трудового законодавства, відповідних додаткових обтяжень чи застосування до неї певних позбавлень, обмежень. Слід відмітити, що для такої відповідальності також властиві функції спонукання учасників трудових і тісно пов'язаних із ними відносин до правомірної поведінки. Однак у контексті юридичної відповідальності, вони реалізуються, переважно, з позиції сили (примусу) та покарання, а точніше шляхом погрози їх застосування в разі вчинення проступку, тобто відбувається свого роду відлякування. Такий підхід до розуміння ролі відповідальності у трудовому праві дозволяє, на наше переконання, чітко усвідомлювати її сутнісний зміст, обсяги, підстави та наслідки її застосування.

Таким чином, правовим змістом юридичної відповідальності у трудовому праві є негативний обов'язок, тобто такий, що покладається на учасника трудових відносин проти його волі в

наслідок вчинення ним порушення норм трудового права, і полягає у необхідності зазнати правопорушником для себе певних негативних наслідків у вигляді позбавлень, обтяжень чи обмежень. Вважаємо за потрібне наголосити на тому, що ми не даремно ведемо мову про відповідальність саме як про обов'язок, а не покарання, адже у межах трудових відносин та трудового права, відповідальність не завжди має яскравий каральний ефект, у ряді випадків вона виконує, скоріше, правовідновлюючу та компенсаційну функції (мається на увазі матеріальна відповідальність). Втім, від цього вона (відповідальність) не перестає бути додатковим обов'язком, який суб'єкт повинен виконати незалежно від його бажання.

До основних властивостей відповідальності у трудовому праві слід віднести такі:

- підставою притягнення до трудо-правової відповідальності є порушення стороною (сторонами) трудового договору своїх обов'язків, передбачених у цьому договорі та законодавстві про працю;

- виникає не між правопорушником та державою, а першим та суб'єктом, із яким він перебуває у трудових відносинах. У випадку ж, якщо небезпечні наслідки протиправних дій завдають шкоду не лише іншій стороні трудових відносин, але й загальносуспільним інтересам, то має місце вже не трудо-правова, а інша відповідальність – адміністративна чи кримінальна, залежно від того, нормами якої галузі права порушені інтереси охороняються, та який рівень небезпеки цих шкідливих наслідків. Тобто, реалізація трудо-правової відповідальності не передбачає виникнення нових правовідносин між порушником і державою, в особі її компетентного органу. Вона має, так би мовити, внутрішній характер, тобто виникає та здійснюється між тими ж суб'єктами та у межах тих же трудових правовідносин, що й основні зобов'язання;

- опосередкований характер взаємозв'язку трудо-правової відповідальності із державою. Хоча держава, в особі її компетентних суб'єктів, і не є безпосереднім учасником відносин юридичної відповідальності у трудовому праві, втім вона також робить свій внесок у її функціонування, через визначення матеріально-правових і процедурно-процесуальних засад виникнення та реалізації трудо-правової відповідальності;

- регулюється як у централізованому порядку, так і локальними нормативно-правовими документами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Малеин Н. С. Юридическая ответственность и справедливость. М. : Манускрипт, 1992. 204 с.
2. Иванченко О. Визначення поняття, сутності та видів соціальної відповідальності: актуальні проблеми. *Право України*. 2006. № 1. С. 60–65.
3. Энциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
4. Базылев Б. Т. Юридическая ответственность (теоретические вопросы). Красноярск : Изд-во Красноярского университета, 1985. 120 с.
5. Энциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
6. Варул П. А., Грязин И. Н. Некоторые характеристики правовой ответственности. *Ученые записки Тартусского ун-та*. 1982. Вып. 609. С. 90–96.
7. Ребане И. А. О методологических и гносеологических аспектах учения об основаниях юридической ответственности. *Ученые записки Тартусского ун-та*. 1982. Вып. 852. С. 7–32.
8. Самощенко И. С. Ответственность по советскому законодательству. М. : Юрид. лит., 1971. 240 с.
9. Бутов П. С. Совершенствование материальных и процедурно-процессуальных норм о применении дисциплинарной ответственности работников по трудовому праву Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Челябинск, 2005. 212 с.
10. Кудрявцев В. Н. Правовое поведение: норма и патология. М. : Наука, 1982. 284 с.
11. Венедиктов В. С. Теоретические проблемы юридической ответственности в трудовом праве. Харьков : НПКФ «Консум», 1995. 136 с.
12. Строгович М. С. Сущность юридической ответственности. *Советское государство и право*. 1979. № 5. С. 72–78.
13. Березовская Е. В. Принципы юридической ответственности как системное образование.. *Вестник Казанского юридического института МВД России*. 2011. Вып. 3. С. 84–92.
14. Абрамова А. А. Дисциплина труда в СССР (правовые вопросы). М. : Юридическая литература, 1969. 176 с.
15. Братусь С. Н. Юридическая ответственность и законность (очерк теории). М. : Юрид. лит., 1976. 216 с.

REFERENCES

1. Malein, N. S. (1992). *Yuridicheskaya otvetstvennost' i spravedlivost'* [Legal responsibility and fairness]. Moskva: Manuscript (in Russ.).
2. Ivanchenko, O. (2006). Vyznachennya ponyattya, sutnosti ta vydiv sotsial'noyi vidpovidal'nosti: aktual'ni problemy [Definition of concept, essence and types of social responsibility: actual problems]. *Pravo Ukrainy*, (1). 60–65 (in Ukr.).
3. Surmin, YU. P., Bakumenko, V. D., & Mykhnenko A. M. etc.; Kovbasyuk YU. V., Troshchyns'kyy V. P., & Surmin YU. P. Reds.). (2010). *Entsyklopedychnyy slovnyk z derzhavnoho upravlinnya* [Encyclopedic Dictionary of Public Administration]. Kyiv: NADU (in Ukr.).
4. Bazylev, B. T. (1985). *Yuridicheskaya otvetstvennost' (teoreticheskiye voprosy)* [Legal responsibility (theoretical issues)]. Krasnoyarsk: Izd-vo Krasnoyarskogo universiteta (in Russ.).
5. Surmin, YU. P., Bakumenko, V. D., & Mykhnenko, A. M. etc. ; Kovbasyuk, YU. V., Troshchyns'kyy, V. P., & Surmin YU. P. (2010). *Entsyklopedychnyy slovnyk z derzhavnoho upravlinnya* [Encyclopedic Dictionary of Public Administration]. Kyiv: NADU (in Ukr.).
6. Varul, P. A., & Gryazin, I. N. (1982). *Nekotoryye kharakteristiki pravovoy otvetstvennosti* [Some characteristics of legal liability]. *Uchenyye zapiski Tartusskogo un-ta*, (609). 90–96 (in Russ.).
7. Rebane, I. A. (1982). O metodologicheskikh i gnoseologicheskikh aspektakh ucheniya ob osnovaniyakh yuridicheskoy otvetstvennosti [On the methodological and gnosiological aspects of the doctrine of the grounds for legal responsibility]. *Uchenyye zapiski Tartusskogo un-ta* (852). 7–32 (in Russ.).
8. Samoshchenko, I. S. (1971). *Otvetsvennost' po sovetскому zakonodatel'stvu* [Responsibility under Soviet law]. Moskva: Yurid. lit. (in Russ.).
9. Butov, P. S. (2005). *Sovershenstvovaniye material'nykh i protsedurno-protsessual'nykh norm o primenenii distsiplinarnoy otvetstvennosti rabotnikov po trudovomu pravu Rossiyskoy Federatsii* [Improvement of material and procedural and procedural rules on the application of disciplinary responsibility of workers under the labor law of the Russian Federation]. Kandydats'ka dysertatsiya. (12.00.05). Chelyabinsk (in Russ.).
10. Kudryavtsev, V. N. (1982). *Pravovoye povedeniye: norma i patologiya* [Legal behavior: norm and pathology]. Moskva: Nauka (in Russ.).

11. Venediktov, V. S. (1995). *Teoreticheskiye problemy yuridicheskoy otvetstvennosti v trudovom prave* [Theoretical problems of legal responsibility in labor law]. Khar'kov: NPKF «Konsum» (in Russ.).
12. Strogovich, M. S. (1979). Sushchnost' yuridicheskoy otvetstvennosti [The essence of legal liability]. *Sovetskoye gosudarstvo i pravo*, (5). 72–78 (in Russ.).
13. Berezovskaya, Ye. V. (2011). Printsipy yuridicheskoy otvetstvennosti kak sistemnoye obrazovaniye [Principles of legal responsibility as a systemic formation]. *Vestnik Kazanskogo yuridicheskogo instituta MVD Rossii*, (3). 84–92 (in Russ.).
14. Abramova, A. A. (1969). *Distsiplina truda v SSSR (pravovyye voprosy)* [The discipline of labor in the USSR (legal issues)]. Moskva: Yuridicheskaya literatura (in Russ.).
15. Bratus', S. N. (1976). *Yuridicheskaya otvetstvennost' i zakonnost' (ocherk teorii)* [Legal responsibility and legality (essay theory)]. Moskva: Yurid. lit. (in Russ.).

Надійшла 13.11.2017

Подорожній Є. Ю. Поняття та основні властивості юридичної відповідальності у трудовому праві. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 5. С. 317–323. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_50.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1204305>

На основі аналізу наукових точок зору вчених, визначено сутність юридичної відповідальності в трудовому праві. Виокремлено ключові властивості цього терміну. Наголошено, що правовим змістом юридичної відповідальності у трудовому праві є негативний обов'язок, тобто такий, що покладається на учасника трудових відносин проти його волі в наслідок вчинення ним порушення норм трудового права, і полягає у необхідності зазнати правопорушником для себе певних негативних наслідків у вигляді позбавлень, обтяжень чи обмежень.

Ключові слова: відповідальність, юридична відповідальність, трудове право, позитивна відповідальність, ретроспективна відповідальність

Подорожний Е.Ю. Понятие и основные свойства юридической ответственности в трудовом праве

На основе анализа научных точек зрения ученых, определена сущность юридической ответственности в трудовом праве. Выделены ключевые свойства этого термина. Отмечено, что правовым содержанием юридической ответственности в трудовом праве является отрицательная обязанность, которая возлагается на участника трудовых отношений против его воли в результате совершения им нарушения норм трудового права, и заключается в необходимости испытать правонарушителем определенные негативные последствия в виде лишения, обременений или ограничений.

Ключевые слова: ответственность, юридическая ответственность, трудовая право, позитивная ответственность, ретроспективная ответственность

Podorozhnyy E.YU. Concept and Main Features of Legal Liability in Labor Law

In the article the essence of legal liability in labor law is determined, on the basis of analysis of scientific points of view of scientists. The key properties of this term are singled out. It is stressed that the legal content of legal liability in labor law is a negative obligation. Its mean, that a participant in labor relations in consequence of his committing a violation of labor law, against his will need to experience for himself certain negative consequences in the form deprivations, encumbrances or restrictions.

It is shown that the main features of responsibility in labor law should include the following:

- the grounds for the prosecution of labor liability are violations by the party (parties) to an employment contract of their duties provided for in this contract and labor legislation;
- does not arise between the offender and the state, but between the offender and the subject with whom he is in labor relations. In the case, however, if the dangerous consequences of unlawful actions cause damage not only to the other side of labor relations, but also to the public interest, then there is no longer labor law, in that case comes another responsibility – administrative or criminal, depending on which norms of the branch of law are violated interests are guarded, and what is the level of danger of these harmful effects. That is, the implementation of labor and legal responsibility does not imply the emergence of new legal relationships between the offender and the state, represented by its competent authority. It has internal character - that's mean arises and is exercised between the same subjects and within the same labor relations as the main obligations;

- has mediated nature of the relationship of labor and legal responsibility with the state. Although the state, represented by its competent entities, is not directly involved in the legal liability relationship in labor law, it also contributes to its functioning, through the determination of the material and legal procedural and procedural principles of the emergence and implementation of labor and legal liability ;
- regulates both in a centralized manner and in local regulatory documents.

Key words: *responsibility, legal responsibility, labor law, positive responsibility, retrospective responsibility*